

Universiteit
Leiden
The Netherlands

Lang leve de rechter!

Rodrigues, P.R.

Citation

Rodrigues, P. R. (2025). Lang leve de rechter!. *Crimmigration & Recht*, 9(1), 3-6. doi:10.5553/CenR/254292482025009001001

Version: Publisher's Version

License: [Leiden University Non-exclusive license](#)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/4285118>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

REDACTIONEEL

Lang leve de rechter!

Peter Rodrigues

Dit themanummer is opgehangen aan nieuwe plannen voor asiel en migratie in Nederland. We moeten daarbij niet vergeten dat 90% van het asiel- en migratierecht in Brussel tot stand komt: het EU-asiel- en -migratierecht. Heel belangrijk in dat verband is het Asiel- en Migratiepact van de Europese Unie (EU). In dit Migratiepact zijn negen verordeningen en één richtlijn opgenomen die ervoor moeten zorgen dat de komst van asielzoekers naar Nederland en andere EU-lidstaten wordt beperkt en de lasten tussen de lidstaten beter worden verdeeld. De nieuwe regels zijn met ingang van 12 juni 2026 van kracht.¹ De kern van het Migratiepact is het versterken van de Europese buitengrenzen door de invoering van screening van vreemdelingen en een versnelde grensprocedure voor asielzoekers die afkomstig zijn uit landen met weinig perspectief op verblijf. Een strenger terugkeerbeleid maakt ook onderdeel uit van het pact.

Ondanks de inspanningen die het zal kosten om op 12 juni 2026 aan deze regelgeving te voldoen, is het kabinet-Schoof met nieuwe plannen op het terrein van asiel en migratie gekomen. Die plannen zijn vooral gericht op het voorkomen van asiel en migratie. Dat is op zichzelf niet nieuw. Nederland heeft sinds de Vreemdelingenwet 2000 een restrictief vreemdelingenbeleid. De vorige regering – Rutte IV – ging daar prat op en gaf aan dat zij daarbij de grenzen van het recht opzoekt. Dit sprak de toenmalige staatssecretaris zelfs expliciet uit in een brief aan de Tweede Kamer.²

Op 7 maart 2025 heeft de ministerraad op voorstel van minister Faber van Asiel en Migratie aan de Tweede Kamer zijn pakket asielbeperkende maatregelen toegezonden.³ Het betreft de zogenoemde Asielnoodmaatregelenwet en de Wet invoering tweestatusstelsel. Daarmee is wederom een stap gezet naar invoering van wat deze PVV-minister omschrijft als ‘het strengste asielbeleid ooit’. De ernstige bedenkingen die de Raad van State in zijn advies had uitgesproken,⁴ hebben niet tot inhoudelijke aanpassingen geleid.

De Asielnoodmaatregelenwet omvat onder meer de afschaffing van permanente verblijfsvergunningen, beperking van de geldigheidsduur van asielvergunningen

1 Zie www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2024/12/06/ek-afschrift-tk-brief-implementatie-van-het-eu-migratiepact.

2 Zie <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/kst-19637-2643.html>.

3 Zie www.commissie-meijers.nl/nl/comment/commissie-meijers-reactie-op-wetsvoorstellen-asielnoodmaatregelenwet-en-tweestatusstelsel.

4 Zie www.raadvanstate.nl/actueel/nieuws/februari/adviezen-asielnoodmaatregelen-tweestatus.

Peter Rodrigues

tot drie jaar, verruiming van de ongewenstverklaring, strengere voorwaarden voor nareis en maatregelen om asielprocedures efficiënter te maken. Daarnaast wordt een zogenoemd tweestatusstelsel voorgesteld. Het wetsvoorstel maakt onderscheid tussen vluchtelingen en mensen die op andere gronden bescherming krijgen. Dit geeft extra mogelijkheden om de komst van nareizigers van mensen in die tweede groep te verlagen. Een grote groep mensen wacht momenteel in het buitenland om naar Nederland te komen om zich met hun gezinsleden te herenigen. Dit wetsvoorstel zal voor een deel van deze groep meer voorwaarden stellen, zoals een wachttijd van twee jaar, de beschikking over huisvesting en voldoende inkomen.

Er waren al eerder maatregelen genomen of aangekondigd, zoals de invoering van grenscontroles, uitbreiding van de mogelijkheden om criminele vreemdelingen – ook minderjarigen – uit te zetten, een opt-out bij toekomstige wijzigingen in Europese asielverdragen en beëindiging van de rijksfinanciering voor de Landelijke Vreemdelingen Voorziening voor ongedocumenteerden per 1 januari 2025.

Twee van die maatregelen – intrekken Nederlandse nationaliteit bij ernstige delicten en strafbaar stellen van onrechtmatig verblijf – worden door Florimond Wasseenaar en mij kritisch besproken in de bijdrage ‘De voortgezette criminalisering van mensen met een migratieachtergrond door het Hoofddijnenakkoord’. Wij denken dat deze maatregelen het aantal onrechtmatig verblijvende vreemdelingen alleen maar doet groeien.

Maartje van der Woude betoogt in haar bijdrage ‘Symboliek en schijnzekerheid. Tijdelijke grenscontroles als migratieregulatie-instrument in de rechtsstaat’ dat de eind 2024 ingevoerde grenscontroles slechts schijnveiligheid opleveren. Bovendien leidt de extra inzet van militaire politie volgens haar tot overbelasting bij de uitvoering. Dat laatste is een gevaar dat de Raad van State in het hiervoor genoemde advies ook benadrukte ten aanzien van de Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND) en de rechterlijke macht. De symboolwerking van de maatregel is wellicht groot, het suggereert daadkracht, maar de effectiviteit ervan blijkt uiterst klein of zelfs nihil.

In het verlengde van de vorige bijdrage bevat deze editie een persoonlijke en urgente bijdrage van redactielid Aniel Pahladsingh over zijn ervaring met grenspolitie aan de buitengrens van de EU. Zijn ingezonden brief werpt een scherp licht op de juridische en menselijke fricties die zich kunnen voordoen bij grenscontroles, juist binnen het Schengengebied. Het is een waardevolle oproep tot reflectie op de rechtsstatelijke en discriminatoire dimensies van Europese grenshandhaving.

In dit nummer spreekt redacteur Richard Staring in het kader van de rubriek ‘In gesprek met’ met prof. dr. Monique Kremer, voorzitter van de Adviesraad Migratie, over de rol van onafhankelijke advisering in een nerveuze samenleving. Kremer werpt een genuanceerd licht op actuele spanningsvelden tussen politiek en beleid, en benadrukt het belang van langetermijnvisies en gefundeerd maatschappelijk debat. Met inzichten over arbeidsmigratie, draagvlak en het functioneren van de verzorgingsstaat als complex systeem biedt het gesprek meer dan beleidsanalyse

alleen: het is ook een pleidooi voor publieke reflectie en bestuurlijke zorgvuldigheid.

Ruben Timmerman laat in zijn bijdrage ‘Between a rock and a hard place: the removal of unwanted EU migrant workers in the Netherlands’ zien dat hoewel werkgevers, de staat en de samenleving als geheel bereid zijn om de economische voordelen van EU-arbeidsmigranten te omarmen, zij nauwelijks bereid zijn om de sociale kosten te dragen. Het gedwongen uitzetten van arbeidsmigranten blijkt in de praktijk niet effectief. Door de vraag naar goedkope werknemers komen dezelfde arbeidsmigranten weer terug. Net als Maartje van der Woude concludeert hij dat de strenge aanpak faalt.

In zijn annotatie ‘Is dit misdrijf wel bijzonder ernstig?’ laat Marq Wijngaarden zien dat het Nederlandse asiel- en migratierecht onderworpen is aan het Unierecht. Een uitspraak van het Hof van Justitie van de EU (HvJ EU) dwingt de Afdeling bestuursrechtspraak tot de conclusie dat de Vreemdelingencirculaire in strijd is met het Europees recht. Hoopvol is dat de lagere rechtspraak besluiten van de IND die in strijd zijn met dat recht stelselmatig blijkt te vernietigen. Ook uit de ‘Annotatie kort’ van Willem Hutten blijkt dat het nationale recht – in dit geval als het gaat om de uitleg van het begrip nationale veiligheid – begrensd wordt door het Unierecht.

Het proefschrift van Mieke Kox dat in dit themanummer onder de titel ‘Unraveling unauthorized migrants’ legal consciousness processes’ wordt besproken door Joanne van der Leun laat zien dat ongedocumenteerde vreemdelingen zich uitgesloten voelen van het recht. Zij kunnen de rechten die anderen wel hebben niet effectueren en het recht sluit hen buiten: zij verkeren in limbo. Harder optreden lijkt geen remedie.

Al deze observaties mogen ons zeker zorgen baren, maar ik ben toch optimistisch. Het asiel- en migratierecht van de nationale wetgever is toch echt begrensd door het Unierecht en het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens. Dat blijkt eveneens uit de jurisprudentie die in dit nummer is besproken. Nationale rechters zijn gebonden aan deze uitspraken en de Nederlandse rechters houden zich ook daaraan. Zo heeft het HvJ EU recent Nederland op de vingers getikt vanwege het verlengen van de wettelijke termijn van de behandeling van asielaanvragen.⁵ Het kabinet-Rutte IV besloot in september 2022 dat de beslistermijn van een half jaar met negen (sic) maanden kan worden verlengd vanwege een piek in aanvragen. Volgens het HvJ EU is echter in Nederland van een (tijdelijke) piek geen sprake.

Inderdaad, die procedures nemen veel tijd totdat de Europese rechter gesproken heeft. Maar dat is het wel waard. Deze rechters zijn minder onderhevig aan de nationale politieke druk of beperkingen qua toetsingsruimte. Dit maakt dat steeds vaker rechters in eerste aanleg prejudiciële vragen aan het HvJ EU stellen als zij een andere rechtsopvatting hebben dan de hoogste vreemdelingenrechter in Nederland, de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State. Dat was onlangs het

5 Zie www.raadvanstate.nl/actueel/nieuws/mei/europees-hof-verlenging-beslistermijn.

Peter Rodrigues

geval bij de vraag of de omstandigheden van de grensdetentie op Schiphol wel als passend voor vreemdelingen kunnen worden aangemerkt.⁶ Mijn optimisme komt voort uit het vertrouwen in de rechtspraak en vooral omdat zo nodig de Europese rechters het laatste woord hebben.

6 Zie www.rechtspraak.nl/Organisatie-en-contact/Organisatie/Rechtbanken/Rechtbank-Amsterdam/Nieuws/Paginas/Vragen-aan-hoogste-Europese-rechter-over-gespecialiseerde-bewaringsaccommodatie-asielzoekers.aspx.